

โครงการคัดกรองค้นหาวัณโรคในกลุ่มเสี่ยง ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ เครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ

๑. หลักการและเหตุผล

องค์การอนามัยโลกได้จัดกลุ่มประเทศที่มีภาระวัณโรคสูง (High Burden Country Lists) เป็น ๓ กลุ่มได้แก่ ๑) กลุ่มที่มีจำนวนและอัตราป่วยวัณโรคสูง ๒) กลุ่มที่มีจำนวนและอัตราวัณโรคที่ติดเชื้อเอชไอวีสูง และ ๓) กลุ่มที่มีจำนวนและอัตราป่วยวัณโรคคือยาหลายขนานสูง (MDR-TB) ซึ่งประเทศไทยเป็น ๑ ใน ๑๔ ประเทศ ที่มีปัญหาวัณโรคสูงทั้ง ๓ กลุ่มดังกล่าวมา โดยปี พ.ศ.๒๕๕๙ องค์การอนามัยโลกได้กำหนดยุทธศาสตร์ยุติวัณโรค (The End TB Strategy) มีเป้าหมายลดอุบัติการณ์วัณโรค (Incidence) ให้ต่ำกว่า ๑๐ ต่อแสนประชากรโลกภายในปี พ.ศ. ๒๕๗๘ (๒๐๓๕) กระทรวงสาธารณสุขได้เห็นชอบแผนยุทธศาสตร์วัณโรคระดับชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานโดยมีมาตรการหลักในการดำเนินงาน คือ (๑) เร่งรัดการค้นหา วินิจฉัย และรายงานให้มีความครอบคลุมการรักษา (Treatment Coverage) ร้อยละ ๙๐ ของจำนวนผู้ป่วยที่คาดประมาณจากอุบัติการณ์ (๒) เร่งรัดการเข้าถึงบริการตรวจวินิจฉัยในประชากรกลุ่มเปราะบางและกลุ่มเสี่ยงวัณโรค เช่น ผู้สัมผัส ผู้ติดเชื้อเอชไอวี ผู้ป่วยเบาหวาน และผู้ต้องขัง แรงงานข้ามชาติ ให้ครอบคลุมร้อยละ ๙๐ (๓) ดูแลรักษาผู้ป่วยวัณโรคที่ตรวจพบทุกรายด้วยแนวทางการดูแลผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง (Patient center care) ให้มีอัตราความสำเร็จการรักษาไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๙๐ ในประเทศไทยมีผู้ป่วยวัณโรครายใหม่ประมาณ ๑๒๐,๐๐๐ ราย หรือคิดเป็น ๑๗๑ ต่อประชากรแสนคน (WHO, Global TB Report ๒๐๑๖) การจะบรรลุเป้าหมายยุติวัณโรคนั้นประเทศไทยต้องมีอัตราลดอุบัติการณ์เฉลี่ยร้อยละ ๑๒.๕ ต่อปี ในขณะที่ปัจจุบันระยะ ๑๕ ปีที่ผ่านมา มีอัตราลดลงของอุบัติการณ์เพียง ร้อยละ ๒.๗ ต่อปี

จากข้อมูลเบื้องต้นและปัญหาการแพร่ระบาดของวัณโรครวมทั้งปัญหาการดื้อยา จากสาเหตุการพบผู้ป่วยล่าช้า หรือการไม่สามารถค้นหาหรือติดตามผู้สัมผัสร่วมบ้านผู้ป่วยวัณโรคเสมอมา รับการรักษาตั้งแต่ระยะเริ่มแรกหรือการค้นหาผู้ป่วยที่เสี่ยงยังไม่ครอบคลุมหรือครบถ้วนตามเป้าหมายหรือแนวทางที่กำหนด ทำให้วัณโรคยังคงเป็นปัญหาด้านสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทยดังกล่าว ในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ งานวัณโรค เป็นงานที่กระทรวงสาธารณสุขให้ความสำคัญและเป็นนโยบายการดำเนินงาน(PA) ในการตรวจราชการของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งจะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม และเน้นการคัดกรองผู้ที่เป็นกลุ่มเสี่ยงให้ได้อย่างน้อยละร้อยละ ๙๐ โดยการเอ็กซเรย์ทรวงอก

ดังนั้นเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอศีลาลาด โดยงานควบคุมโรคติดต่อ จึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญ และจัดทำโครงการคัดกรองค้นหาวัณโรคในกลุ่มเสี่ยง ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ขึ้น

๒. วัตถุประสงค์ของโครงการ:

๒.๑ เพื่อการค้นหาผู้ป่วยวัณโรครายใหม่ในกลุ่มเสี่ยงต่างๆโดยการถ่ายภาพรังสีทรวงอก (X-ray) ในกลุ่มเสี่ยง

๒.๒ เพื่อส่งเสริมสุขภาพและให้ความรู้แก่กลุ่มเสี่ยงเรื่องวัณโรค

๒.๓ เพื่อสร้างแรงเสริมในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในระดับพื้นที่อย่างมีคุณภาพ

๓. กลุ่มเป้าหมาย

ประชาชนกลุ่มเสี่ยงโรคอัมพาต อัมพาต อัมพาต จำนวน ๘๐๙ ราย ประกอบด้วย

๔.๑ กลุ่มผู้สูงอายุ ๖๕ ปีขึ้นไป ที่มีโรคร่วม เช่น CKD COPD DM เป็นต้น

๔.๒ ผู้สัมผัสผู้ป่วยวัณโรคเสมหะบวก และ ผู้สัมผัสผู้ป่วยวัณโรคคอตีบ ผู้สัมผัสวัณโรคร่วมบ้าน ผู้สัมผัส

ใกล้ชิด ทุกราย

๔.๓ กลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มีระดับค่า HbA_{1c} \geq ๗ หรือ FBS $>$ ๑๔๐

๔.๔ กลุ่มผู้ป่วย HIV ทุกราย

๔.๕ แรงงานต่างด้าวที่ขึ้นทะเบียน/ไม่ขึ้นทะเบียน/ผู้ติดตาม/คนเร่ร่อนไร้ที่อยู่

๔. พื้นที่ดำเนินการ

อำเภอศีลาแลง จังหวัดศรีสะเกษ

๕. ระยะเวลาดำเนินการ ๑ มกราคม ๒๕๖๔ - ๓๐ กันยายน ๒๕๖๔

แผนการดำเนินงาน

กิจกรรม	ตค.	พย.	ธค.	มค.	กพ.	มีค.	เมย.	พค.	มิย.	กค.	สค.
	๖๓	๖๓	๖๓	๖๔	๖๔	๖๔	๖๔	๖๔	๖๔	๖๔	๖๔
๑. จัดทำโครงการ			↔								
๒. ประชุมหารือแนวทาง			↔								
๓. ขออนุมัติโครงการ			↔	↔							
๔. ดำเนินการค้นหาและคัดกรองโดย CXR				↔	↔	↔					
๕. ส่งผู้ป่วยเข้ารับการรักษาตามมาตรฐาน				↔	↔	↔	↔				
๖. ติดตามประเมินผล							↔		↔		
๗. รายงานความก้าวหน้าและสรุปผลการดำเนินงาน								↔	↔		

๖. วิธีดำเนินการ

๕.๑ กำหนดเป้าหมายการคัดกรอง : กำหนดเป้าหมาย คือ กลุ่มประชากรอายุ ๖๕ ปีขึ้นไป และมีโรคร่วม ผู้สัมผัสผู้ป่วยวัณโรคเสมหะบวก และ ผู้สัมผัสผู้ป่วยวัณโรคคอตีบ ผู้สัมผัสวัณโรคร่วมบ้าน ผู้สัมผัสใกล้ชิด กลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวานรายใหม่ หรือ ผู้ป่วยเบาหวานที่มีระดับค่า HbA_{1c} \geq ๗ หรือ ระดับน้ำตาลในเลือด FBS $>$ ๑๔๐ และกลุ่มผู้ป่วย HIV

๕.๒ การคัดกรองโดยการถ่ายภาพรังสีทรวงอก : ผ่านการถ่ายภาพรังสีทรวงอกเคลื่อนที่ (Mobile X-ray) เพื่อคัดกรองกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่

๕.๓ การแปลผลภาพถ่ายรังสีทรวงอก : อ่านผลภาพถ่ายรังสีทรวงอกโดยแพทย์ หากผลภาพถ่ายรังสีทรวงอกสงสัยเป็นวัณโรค ให้ดำเนินการส่งเสมหะตรวจหาเชื้อต่อไป

๕.๔ สรุปผลการคัดกรอง : รายงานผลการคัดกรองเข้าระบบ NTIP พร้อมส่งรายงาน

๗. งบประมาณในการดำเนินงาน

จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดศรีสะเกษ (PPA ปีงบประมาณ ๖๔) งบประมาณสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค(สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเขต ๑๐) ที่เป็นปัญหาพื้นที่ระดับเขต/จังหวัด (P&P Area based) ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ เป็นเงิน ๔๕,๐๐๐ บาท (สี่หมื่นเก้าพันบาทถ้วน) โดยมีรายการดังนี้

1. จัดบริการคัดกรองค้นหาวัณโรคในกลุ่มเสี่ยงด้วยการถ่ายภาพรังสีทรวงอก (CXR) จำนวน ๘๐๙ ราย คนละ ๕๐ บาท เป็นเงิน ๔๐,๔๕๐ บาท
2. ค่าป้ายขนาด ๒.๔ x ๑.๒ เมตร จำนวน ๑ ป้าย เป็นเงิน ๖๕๐ บาท
3. ค่าอาหารกลางวันเจ้าหน้าที่ ๓๐ คน x ๘๐ บาท รวม ๒,๔๐๐ บาท
4. ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่มเจ้าหน้าที่ ๓๐ คน x ๒๕ บาท x ๒ มื้อ (เช้าและบ่าย) รวม ๑,๕๐๐ บาท

๘. ตัวชี้วัด/ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๗.๑ กลุ่มประชากรอายุ ๖๕ ปีขึ้นไป และมีโรคร่วม ได้รับการตรวจคัดกรองโดยการถ่ายภาพรังสีทรวงอกครอบคลุมเป้าหมายไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๐

๗.๒ กลุ่มเสี่ยงอื่นๆ ได้รับการตรวจคัดกรองโดยการถ่ายภาพรังสีทรวงอกครอบคลุมเป้าหมายร้อยละ ๙๐

๗.๓ ประชากรกลุ่มเสี่ยงได้รับการวินิจฉัยวัณโรคเข้าระบบการรักษาต่อเนื่อง ร้อยละ ๑๐๐

๙. การประเมินโครงการ

ผลงานความครอบคลุมในการคัดกรอง จากรายงานผลการอ่านภาพถ่ายรังสีทรวงอก ต่อจำนวนเป้าหมายที่ถูกคัดกรอง ผ่านระบบรายงาน NTIP และส่งสรุปรายงานผลการดำเนินงานให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดศรีสะเกษ (งานควบคุมโรค)

๑๐. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑๐.๑ ประชากรกลุ่มเสี่ยงได้รับการตรวจคัดกรองด้านสุขภาพ และเข้าสู่ระบบการรักษาในระยะป่วยเริ่มแรก และสามารถเข้าถึงบริการการรักษาที่มีมาตรฐาน

๑๐.๒ ลดการแพร่กระจายของวัณโรคสู่ประชาชนทั่วไปในพื้นที่ ส่งผลให้ในระยะยาวความชุกผู้ป่วยวัณโรคลดลง

๑๑. หน่วยงานผู้รับผิดชอบโครงการ

๑. งานควบคุมโรค โรงพยาบาลศีลาลาด

๒. งานควบคุมโรค สำนักงานสาธารณสุขอำเภอศีลาลาด

ลงชื่อ..........ผู้เสนอโครงการ
(นายจิตชนะ แสงทวย)
นักวิชาการสาธารณสุข

ลงชื่อ..........ผู้เสนอโครงการ
(นายอรรถวุฒิ เมตกรณสกุลศิริ)
นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ

ลงชื่อ..........ผู้เห็นชอบโครงการ
(นางสาวจิรัฐติกา ศิลารักษ์)
พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

ลงชื่อ..........ผู้เห็นชอบโครงการ
(นายอุทิศ พิทักษา)
สาธารณสุขอำเภอศีลาลาด

ลงชื่อ..........ผู้อนุมัติโครงการ
(นายงน คลองงาม)
ประธานเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอศีลาลาด

ภาคผนวก ๑

กรณีการคัดกรองวัณโรคในกลุ่มเสี่ยง

- คัดกรองผู้มีอาการสงสัยและเอกซเรย์ปอด ในประชากรเสี่ยงและบันทึก ผลเอกซเรย์ปอด อ่านผลเอกซเรย์โดยแพทย์ หากคนที่มีผลเอกซเรย์ผิดปกติเข้าได้กับวัณโรค
- เก็บเสมหะผู้มีอาการสงสัยวัณโรคจากการคัดกรองอาการและผลเอกซเรย์ปอดเข้าได้กับวัณโรค โดยเก็บครั้งที่ ๑ วันที่ทราบผลเอกซเรย์ปอดทันที (Spot sputum) และครั้งที่ ๒ ในตอนเช้าหลังตื่นนอนในวันที่จะส่งตรวจ (Collected sputum)
- โดยตรวจเสมหะด้วย AFB ที่โรงพยาบาล ในกรณีเสมหะพบเชื้อ ให้พบแพทย์เพื่อทำการวินิจฉัยรักษาตามมาตรฐานต่อไป
- ในกรณีที่ผล AFB Negative ส่งเสมหะเพื่อตรวจวินิจฉัยด้วยเทคนิค Molecular ที่โรงพยาบาลศรีสะเกษจังหวัด

ตารางคัดกรองค้นหาวัณโรคในกลุ่มเสี่ยง ปีงบประมาณ ๒๕๖๔
เครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ

วันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๖๔

เวลา	กิจกรรม
๐๘.๐๐-๐๘.๓๐ น.	- ลงทะเบียน
๐๘.๓๐ - ๑๑.๓๐ น.	- ความรู้เรื่องวัณโรคและการป้องกัน - การค้นหา คัดกรองวัณโรคในกลุ่มเสี่ยง วิทยาการโดยคุณอรธวุฒิ เมตกรณสกุลศิริ
๑๑.๓๐-๑๒.๐๐ น.	- จัดบริการคัดกรองค้นหาวัณโรคในกลุ่มเสี่ยงด้วยการถ่ายภาพรังสีทรวงอก (CXR) พื้นที่ตำบลหนองบัวตอง และ ตำบลลุง
๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.	- พักรับประทานอาหารกลางวัน
๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.	- จัดบริการคัดกรองค้นหาวัณโรคในกลุ่มเสี่ยงด้วยการถ่ายภาพรังสีทรวงอก (CXR) พื้นที่ตำบลหนองบัวตอง และ ตำบลลุง(ต่อ)

วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๖๔

เวลา	กิจกรรม
๐๘.๐๐-๐๘.๓๐ น.	- ลงทะเบียน
๐๘.๓๐ - ๑๑.๓๐ น.	- ความรู้เรื่องวัณโรคและการป้องกัน - การค้นหา คัดกรองวัณโรคในกลุ่มเสี่ยง วิทยาการโดยอรธวุฒิ เมตกรณสกุลศิริ
๑๑.๓๐-๑๒.๐๐ น.	- จัดบริการคัดกรองค้นหาวัณโรคในกลุ่มเสี่ยงด้วยการถ่ายภาพรังสีทรวงอก (CXR) พื้นที่ตำบลจอมม่วง และตำบลศรีสะเกษ
๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.	- พักรับประทานอาหารกลางวัน
๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.	- จัดบริการคัดกรองค้นหาวัณโรคในกลุ่มเสี่ยงด้วยการถ่ายภาพรังสีทรวงอก (CXR) ต่อ

หมายเหตุ : รับประทานอาหารว่าง/เครื่องดื่ม เวลา ๑๐.๓๐ ,๑๔.๓๐ น.

ตารางจัดบริการคัดกรองค้นหาวัณโรคในกลุ่มเสี่ยงด้วยการถ่ายภาพรังสีทรวงอก (CXR)

ลำดับที่	วันที่	เวลา	พื้นที่	เป้าหมาย	หมายเหตุ
๑	๒๑ มกราคม ๒๕๖๓	๐๘.๐๐ - ๑๐.๐๐ น.	รพ.สต.กุง	๑๒๒	
๒	๒๑ มกราคม ๒๕๖๓	๑๐.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	โรงพยาบาล	๑๕๔	
๓	๒๑ มกราคม ๒๕๖๓	๑๓.๓๐ - ๑๖.๐๐ น.	รพ.สต.หนองบัวดง	๙๖	
๔	๒๒ มกราคม ๒๕๖๓	๐๘.๐๐ - ๑๐.๐๐ น.	รพ.สต.เดื่อ	๑๐๒	
๕	๒๒ มกราคม ๒๕๖๓	๑๐.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	รพ.สต.คึกกิ้ง	๒๒๒	
๖	๒๒ มกราคม ๒๕๖๓	๑๓.๓๐ - ๑๖.๐๐ น.	รพ.สต.โจดม่วง	๑๑๓	
รวม				๘๐๙	

หมายเหตุ

- งบ PPA ใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการค้นหาผู้ป่วยรายใหม่ในกลุ่มเสี่ยง ด้วย X-ray ปอดได้แก่
 - กลุ่มประชากรอายุ ๖๕ ปีขึ้นไปที่มีโรคร่วมหรือโรคเรื้อรัง เช่น COPD หรือ Lung disease
 - ผู้สัมผัสผู้ป่วยวัณโรคเสมอและสัมผัสผู้ป่วยวัณโรคดื้อยารายใหม่ ผู้สัมผัสส่วนโรคร่วมบ้าน/ผู้สัมผัสใกล้ชิดทุกราย
 - กลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวานรายทุกกลุ่มอายุของผู้ป่วยเบาหวานที่มีความเสี่ยง
 - กลุ่มเสี่ยงอื่นๆทุกกลุ่มอายุ เช่น ผู้ป่วยโรคไตวายเรื้อรัง ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้น ผู้ป่วยโรคหัวใจผู้ป่วยโรคมะเร็งและ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์
- การเตรียมพื้นที่ดำเนินการ
 - ประชาสัมพันธ์กลุ่มเสี่ยงตามจำนวนเป้าหมายที่พื้นที่ได้รับ
 - จัด X-ray ในรพ.สต. โดยเตรียมที่จอดรถ X-ray Mobile (เหมือนรถทันตกรรมเคลื่อนที่)
 - เจ้าหน้าที่จุดคัดกรองและรับบัตรคิว ๒ - ๓ คน
 - เจ้าหน้าที่ดูแลระหว่างรับบริการ X-ray จำนวน ๒ - ๓ คน
- คำแนะนำการปฏิบัติตัว
 - จัดบริการตามมาตรการ *New Normal*
 - ไม่ต้องงดน้ำและอาหาร สามารถรับประทานอาหารตามปกติ
 - ไม่ใส่เครื่องประดับ เช่น สร้อยคอ เข็มขัดคาดเอว
 - เพื่อให้ประสิทธิภาพของ X-ray ได้ผลดี ควรสอนเรื่องการหายใจให้เต็มปอด
 - ดูแลไม่ให้ จนท. X-ray เร่งทำ เนื่องจาก cxr จะไม่ได้คุณภาพ
 - ควรให้จัดทำให้ได้ก่อนและผู้ถูกเอกซเรย์หายใจให้เต็มปอด

*****กรณีมีข้อสอบถาม : ติดต่อ นายจิตชนะ แสงทุย Tel ๐๙๕๙๕๔๘๗๓๓ *****

งานควบคุมโรค โรงพยาบาลศิลาลาด